

jajčic, iz katerih se v tréh dnéh čbelice izvalé. — Ena sama muha, kakoršnih imamo po naših sobah dovelj, zleže v enem poletji okoli 20 milijonov jajčic. — Ena sama osina (osje gnjezdo) ima po navadi 15 do 16,000 piskercov. — V vsakem funtu košenilje (žlahne rudeče barve) je 70,000 kuhanih živalic; ker se vsako leto pripelje v Evropo 6 do 700,000 funtov košenilje, je potem takem za toliko košenilje 49,000 biljonov košeniljnih živalic potreba. — Karp zaleže okoli 50 do 200,000 jajčic, slanik (arenk) 20 do 30,000, polenovka (štokfiš) 2 do 3 milijone in slatovka v enem letu 8 do 10 milijonov jajčic.

Ozir po domači.

Potopis po Istri od Tersta do Pazina.

Drage Novice, marsikaj ste že povedale od Istre, pa vendar kolikor jaz vém, več skor od pustega Krasa in uboštvá, kakor od njene lepote in bogastva; zato rej mi ne zamerite, če en del té dežele popišem, ker upam, da se bo še kdo drug najdel, kateri bo znal lepše in bolj povedati kakor jaz; saj toliko pa upati smém, da bo kdo od tam naprej popisal, kjer bom jest néhal.

Ko prideš v bogati Terst, kamor te zdaj v malih urah hla pon iz bele Ljubljane pritira, se ti že na Brežini sinje jadransko morje prikaže, in kolikor dalječ okó nese, družega ne vidiš, kakor vodo na desno; na levo od Tersta proti poldnevu naprej se ti pa prikaže deželica z niskimi, zelenimi, s vasmi in cerkvami okinčanimi homci, in to je Istra. Na poldanski strani Tersta je cesta navkreber, dokler na homec „Lepovid“ (Belveder) prideš. Od tod te pélje cesta do krasnega pa tudi žalostnega stanovanja naših mertvih bratov in sester, kateri v Gospodu počivajo. Na koncu pokopališča te kamen s napisom domisli, da si prestopil mestno okolico, in da na dogani stojiš; od tukaj naprej stopiš na Istrijsko, akomavno ti še le na mostiču na koncu drevo-reda v Zavljah stara kamnita ploša nekdanji istriški mejnik kaže. Po zavljiskem drevoredu potojučemu se ti na levo pokažejo lepe in velike vasi: Boršt, Ricmanje, Boljunec, Dolina in visoko na pečevji cerkvice sv. Servola; na desni strani vidiš po sadašnjem močirji nekdanje zapuščene soline, prek zaliva morskega pa staro mesto ribarsko „Mile“ (Muggia). Ta zaliv je ob času burje silno nevaren; tukaj stojijo zdaj vojaške barke in parobrodi. Ob cesti od Tersta do Kopra ne dobiš drugih vasi kakor Škofijo in Lazaret, veliko več pa posamesnih hiš in pivnic. Cesta gré po prijaznih homcih in ravninah med njivami z oljkovno in brajdami olépsanimi.

Pol ure pred Koprom (Capo d'Istria) se cesta razdeli. Leva, ktera se tako rekoč nazaj proti izhodu oberne, je nekdanja poštna cesta po sredi Istre; gré skoz farno vas sv. Antona in se pri hišah „Popetra“ zopet razcépi; leva gré v Buzet (Pinguente), ravno naprej gredoča pa v Opertlje (Portole), Montono do Karoibe. Povsod vidiš lepo obdelane njive in brajde, okó in serce se pa razžali, ako bolj na levo v sivi in pusti Kras pogledaš.

Stopimo nazaj na véliko cesto. Kakih deset minut pred Koprom, od kodar se ti mesto kaj lepo pokaže, se sopot cesta razdeli. Desna tikoma mostiča gré v Istro, jaz pa te peljem še teh deset minut naprej, da v mesto prideš. Od mostiča naprej proti mestu vidiš na obé strani majhne hišice, in pred hišicami, kakor da bi bile gredice za verte pripravljene; med vsako grédico saj na eni strani stoji slana voda, in to so prostori, na katerih se nam tako neobhodno potrebna sol dela. V poletni vročini vidiš tukaj vse živo in delavno. Možki in ženske vodo s korci zajemajo in na gredice mečejo; sončna toplota vodo ogréva in kmalo se po gredicah začne beliti, kakor da bi bila slana vse posmodila; na drugem kraji pa morebiti že vidiš, da se ta belina na kupčke spravlja in sol po tem v hišice, iz teh pa v ce-

sarske zakladnice ali magazine nosi. Če se tukej ozreš, prav lahko vidiš, da je sedanje mesto nekdanj na otoku stalo. Koper je bil od leta 525 do 1832 škofijsk sedež, zdaj je škofija za zmerom s teržaško zedinjena. V Kopru je bilo nekdanj več samostanov; zdaj so še Čč. Oo. Kapucinarji in Franciškani. Mesto ima več kapelic in cerkvá, pa je sama ena fara z gg. proštom in sedmimi g. korarji in ima duš blizo 6800. Po mestu se govori taljanski in slovenski. V mestu so normalne šole za moške in ženske, taljanska gimnazija in mnogoverstne cesarske vradnije. Posebno znamenita je c. kr. jetušnica, veliko poslopje, v katerem se, bodi Bogu potoženo, blizo 900 taljanskih, fur-lanskih, slovenskih in dalmatinskih jetnikov redí. Nova kapela za jetnike je vsa z železnimi palicami zapletena, kakor da bi bila v kletki. — Tukaj, prijatelj, se za potrebo najej in napi, ker skorej pet ur hoda od tukaj do Buj ne boš pivnice dobil, če te velika sila ne primora, da greš pit al kruha kupit na poti v dve revne kmetiške pivnici, ktere pri poti dobiš. Čudno se ti bo zdelo, da te tvojih telésnih potreb domislim; to ti moram zato povedati, ker od Kopra do Pole ali Reke po celi Istri ob cestah pivnic in gostivnic resnično manjka za popotnika, in tako se samo po mestih in po večjih vaséh za potrebe omikanega človeka kaj dobi. — Od Tersta do Kopra vidiš, da Mandrijari, Brežani in Istrijsani so delavni ljudjé; okoli sebe vidiš bogato polje, samo če se nazaj proti Terstu oberneš, vidiš bele rebra golega Krasa, iz kterega v zimi merzla, močna in neusmiljena burja piha. Kader ta zabučí, se stoletni hrast pomaja, brajde in oljke se nisko perpogujejo, človek pa se z njo bojuje s telésom od mraza trepetečim.

(Dalje sledí.)

Ozir po svetu.

Ljudojedeži ali psoglavci v jutrovi Indii.

Bataz-i (tako se imenuje ono koléno, ki ljudi žrè) v jutrovi Indii so strašno divji ljudjé, kateri se zmíraj vojskujejo. Čuvaj luke morskega mesta Pinang-a je bil z enim njih poglavarjev v bližnji rodbini. „Kader sem se z njim pogovarjal“, pripoveduje nek britišk popotnik v svojem potopisu, „stopi visok nič prav častitljiv mož v kočó tega čuvaja, ki mi ga kakor jednega nar serčnejšega lovca in nar več lakomnega ljudijedeža popíše. Poprašam ga več stvari, na ktere mi je prav z veseljem hitro in natanko, kakor se mi je zdélo, odgovarjal. Za resnico mi je terdil, da je meso mladih móž sladko in gojno (sočno), meso moža pa, kterega lasje so začeli že sivi prihajati, je med vsim najboljé.“

Na dalje pravi ta popotnik: „Nekaj časa potlej sem se zopet v novič znašal v deželi teh ljudijedežev, in sem se prav naglo prepričal, da nisem mogel resnice tistega nič več dvomiti, kar sem poprej slišal. Jeden poglavarjev mi da človeško glavo, ktero so nekaj dni poprej oglodali; pokaže mi tudi šestero žen in dvoje otrok, ktere so prihranili, jih prvi praznik pojesti. Bataz-i se mi niso malo čudili, ko sem jim rekel, da dvomim, da oni radi človeško meso jedó. Vendar pristavijo, da je začela ta navada per njih bolj in bolj redka prihajati; pa vendar pojedó tiste, ktere so v vojski vjeli, ne toliko zavolj dobrote mesa, ali se s tem hraniti, ampak le samo zavoljo velikega sovraštva do njihovih nasprotnikov. Njih prestojnik „Naja Tana Java“ pa je tako tega živeža navajen, da, ako ne je vsaki dan človeškega mesa, narstrašnejše bolečine v trebuhu občuti, katerih ne more drugače potolažiti, kakor s to jedjó. Ako nima nobenega vjétega več, pošlje svoje služne na človeški lov, da vjamejo kakega moža v kakem bolj daljnem kraji in ga umoré, njegov život razsekajo, na bambusove palice nasadé in v zemljo zakopljejo, kjer čez kaj dni bolji in sladkeji okus dobi.“

Kadar Bataz-i v vojsko gredó, vzamejo vaelaj vrečo polno soli in citrón s seboj, da morejo meso svojih sovražnikov mahoma frišno za živež pripraviti. Kteri najpervi kakega sovražnika prime, ima pravico, s svojimi zobmi kos mesa z njega odgrizniti, ktero si potem v najljubšo jed pripravi. Glavo mu brez odloga odrežejo, in ti peslajuarji serkajo lakomno še toplo vrelo krí, deržaje glavo za lase nad svojimi ustmi.

Sajovec Jakob.

Kratkočasno berilo.

Trije sini.

(Konec.)

„Kteri teh je ženin?“ se je slišal glas iz ust vsih pričujočih. Ko jim je starček bedaka kot ženina kraljičine in kot prihodnega kralja pokazal, so začeli vsi mermrati, in tudi kraljičina je rekla, da rajši umerje, kakor pa tega norca v zakon vzame. Tudi kralju ta človek ni bil po volji; rad bi se ga bil znébil, al to je bilo težko, ker ni hotel svoje obljube prelomiti. Začel je misliti, kako bi jih z lepim odpravil. Napravil je kosilo za več tavžent ljudi in rekel snubačem: da, ako vse to v treh urah pojedó, dati hoče svojo hčer bedaku v zakon.

Začnejo jesti; al tisti, ki mnogo je, je tako naglo jedel, da mu vsi kraljevi služabniki niso mogli dosti hitro donašati. Letel je torej sam v kuhinjo in je vse sam pojedel, da nobeden njegovih šest tovaršev nič dobiti mogel ni. Ko so tri ure pretekle, ni bilo duha ne sluha od velikega kosila. Kralj se je čudil, kako so to vse tako hitro pojedli. Še bolj se je pa zavzel, ko ga je bedak lačen košček kruha prosit prišel, in ko mu je povedal, da je vse to jeden sam pojedel, drugi pa so še vsi lačni ostali. Kralj se je prestrašil tolike požrešnosti, in želel je, da bi se svojih gostov skoro znebil. Ker je pa vedil, da jih z jedjo ne more odpraviti, je mislil, da se bodo pitja prestrašili. Pelje jih toraj v klet, kjer je bilo nad sto šertinjakov vina nakopičenega, in jim reče, da, ako to vino v treh urah popijejo, dati hoče svojo hčer bedaku v zakon. — Začnejo piti; al tisti, ki zelo pije, je tako na debelo serkal, da preden je ura pretekla, ni bilo kapljice vina več v sodih. Ko je to kralj zvédel, se je jako prestrašil, in mislil si je, da mu bodo ti nemili gosti vse pojedli in popili, če jih skoro ne odpravi. Vidil je, da jih z jedjo in pijačo ne bode mogel odpraviti, reče jim tedaj: „Sto milj od tod, v deveti deželi, je studenec, ki ima posebno dobro vodo. Ako mi v eni uri iz onega studenca vodo prinesete, dal bodem svojo hčer bedaku v zakon. Pogledajo eden drugega, starček pa, k jednemu obervivši se, reče: „Ti, ki dalječ stópiš, stópi, stópi!“ — Ta se ne dá dolgo prositi, ampak stopi dva-, trikrat. in zgine izpred oči vsih pričujočih. Tri četert ure je preteklo, ali onega, ki dalječ stopi, še le ni bilo z vodo nazaj. Starček obervivši se k tistemu, ki dalječ vidi, reče: „Ti, ki dalječ vidiš, poglej poglej, kaj uni pri studencu dela!“ Ta pogleda in zapazi unega pri studencu spijočega. Starček zopet obervivši se k tistemu, ki dalječ verže, reče: „Ti, ki dalječ veržeš, verzi verzi, da unega zaspanca zbudiš!“ Ta pobere precej velik kamen, ga verže proti studencu, in zadene zaspanega tovarša tako jako v pleče, da se naglo zbudi in na pot odpravi. Preden je ura pretekla, bila je voda pred kraljem. Sedaj je kralj vidil, da mora spolniti obljubo. Pokliče tedaj svojo hčer in napravi veliko gostijo. Vse se je veselilo, samo nevesta je bila žalostna, ker ji ženin ni bil po volji. Da bi pa veselje popolnoma bilo, je starček blagoslovil ženina in nevesto. Ko bi trenul, se je gerdi in bedasti mladeneč spremenil v lepega pametnega, starček pa je zginul, in tudi onih pet možev, ki so tolike čudeže delali, ni bilo duha ne sluha.

Tako je bedasti in zaničevani sin očeta treh sinov kraljev zet in potem kralj cele deržave postal, njegova dva

stareja brata pa sta ostala to, kar sta pred bila, ker sta se sramovala starčku resnico povedati.

Starček je bil Bog, pomagači njegovi bili so Angelji. Cestnikov.

Slovanski popotnik.

* Ker „Sedmica“ naznanuje, da prvi natis v dopisih iz Zagreba še večkrat s pohvalo omenjene narodne igre od gosp. Josipa Freudenreich-a „Graničari ili sbor (proštenje) na Ilijevu“ je že poprodan, in da je gosp. Stojšić voljen izdati ravno to igro s cirilskimi pismenkami, ako se oglasi 300 naročnikov, bi utegnili biti ljubo marsikomu naših bravcov, kaj več o tej igri slišati. — Povestica te igre je: Graničar Andrija, desetnik, gre v nemirno Italijo; pridši do Tersta umerje kompanii stari stražmešter. Zavoljo poštenosti in brihtosti postane Andrija stražmešter. Savo Čuić, stražmešter, je bil njegov pajdaš in prijatelj. Nepošteni Čuić ukrade svojemu kapitanu listnico, ter jo podtakne Andriju, ki je šel po opravku v nek gradič zunaj mesta. O pol noči že Čuić čaka Andrija, ter ga prosi, naj kapitanu reče, da mu je on (Andrija) posodil denarjev, da je zamogel pogreške poravnati, ktere so v njegovih računih zasledili: Kapitan vpraša Andrija, je li res, kar pravi Čuić? Andrija odgovori: da! Vprašaje, od kod njemu toliko denarja? in telečak (canistrum) preiskaje najdejo Kapitanovo listnico, — Andrija je tedaj tat! — degradiran in šiban. (To pripoveduje Andrija svoji ženi Maci.) Čez nekoliko let, ko je že punt pogašen bil v Italii in polk ves domá, postane ravno tisti kapitan, Branko grof Sarnič polkovnik graničarskega regimenta, kjer sta bila Andrija in Savo Čuić. S polkovnikom pride tudi nemška Karolina, sobarica v granico. Popotovanje v granici in prenočenje pri Grgu je kaj mikavno. Nekega večera se napoti Andrija k svojemu kumu Grgu Petroviću, kerčmarju, da bi mu konja posodil. V kerčmi je graničar Joco Bočić in krog kerčme se vpotavlja Savo Čuić, ki se že pred sodbo skriva, in ktere ga gre ravno Joco tožit zavoljo goljufij. — Govor Andrija in Čuića. — Čuić odlazi, Andrija gre v kerčmo, pusti pa svojo puško v veži. Čuić mu jo skrivši razbaše in gre čakat Joca. Andrija spremlja Joca skoz gojzd — Čuić ju pričaka in ustrelí svojega sovražnika Joca. Čuić beži; straža pride ter zgrabi Andrija — puška je prazna in samo en strel se je slišal. Andrija, poprej že v Terstu nedolžno kaznovan zavoljo tatvine, je zapert in obsojen na visilnice. Po prošnjah mnogo graničarjev in polkovnikove soproge Miljeve, posebno male hčerke Danice, zadobi pomilostenje — v tem hipu se mu pa pamet zmeša. Savo Čuić, preganjan in obropan v ptuji deželi, pride na pokopališče, kamor so Joca zagrebli in kamor hodi tudi Andrija Joco grob venčat. Čuić, zagledati poljudenega Andrija, gre k njemu in pové, kaj hoče storiti, namreč zročiti se — potem pa (čudo!) Andrija koj pamet zadobi, in vsi Boga hvalijo, da je Andrija ozdravel. — To je basna igre s petjem in plesom.

Gotovo ne pričakuje nihče, da bi imenovano igro stavili med klasične dela ali starih ali novejih dramatikarjev; in verli pisatelj gotovo tudi ni mislil, več storiti, kakor gledovavcom in bravcom mično in zanimivo kratkočasnico podati. Po vsi pravici moremo reči, da ima gosp. Freudenreich mnogo teatralične vednosti, in zato je, če nam je pripuščeno izraziti se tako, tudi delo kaj praktično, če ravno brez pogreškov ni. Razun tega, da Andrija tako nenadoma spet pamet zadobi, — da Maca, njegova žena, v 2. činu 3. prizoru v največi žalosti govori, kakor bi bila pošten pridigar (žalost ima malo besedi, ogenjtužnosti potok solz posuši) — tudi Savo Čuića povratba ni motivirana, ker samo zato, kakor sam pravi: „porobiše me i odtjeraše me“ (v ptuji deželi), se ne